

תענית יב. (שורה 15) עד יג. (שורה 4)

ביאורי מושגים

אכילה לפני צום - ארבעת הצומות הקלים (י"ז בתמוז, צום גדליה, עשרה בטבת ותענית אסתר) מתחילים בבוקר. לכן כל עוד האדם לא ישן שנת קבע מותר לו לאכול.
 אדם שרוצה לישון שנת קבע ולקום מוקדם בבוקר לפני עלות השחר ולאכול יכול לעשות זאת רק אם התנה במפורש. אם לא התנה במפורש אסור לו לאכול. (לגבי שתיה ניתן להקל אם הוא רגיל לשתות כשהוא קם בבוקר או אם הוא מרגיש צמא, אבל אם הוא לא רגיל לשתות בבוקר וגם אינו מרגיש צמא אסור לו לשתות אלא אם כן התנה במפורש)
 אם הוא רוצה לאכול סעודה רצינית עליו **להתחיל** את הסעודה יותר מחצי שעה לפני עלות השחר, אם הוא מעוניין בפירות ומיני מזונות הוא יכול להתחיל את הסעודה מאוחר יותר.

קבלת תענית יחיד

לא קיבל מבעוד יום:

אינה נחשבת לו תענית.

מתי יש לקבל?

רב: בזמן מנחה. (ואפילו נמצא בשוק)

שמואל: בתפילת מנחה.

קיבל על עצמו תענית:

לא פירש: אסור בנעילת סנדל. (מחשש שקיבל על עצמו חומרות תענית ציבור)

פירש (שזו תענית יחיד): מותר בנעילת סנדל.

תחילת התענית

רבי: מעלות השחר.

ראב"ש: מקריאת הגבר.

התקשה להתענות

רב, שמואל (ב): יתענה ביום אחר בתמורה לכך. (כנדר שמחוייב לקיים)

שמואל (א): אינו צריך להשלים ביום אחר. (בניגוד לנדר)

במצב הבא - אסור לאכול גם בלילה

לשון א': כשגמר וסילק את האוכל משולחנו.

לשון ב': כשהלך לישון שנת קבע.

תענית חלום שונה מתענית רגילה:

תענית זו מועילה רק אם יצום בו ביום, לכן אין לדחותה! ואף אם תחול בשבת יצום (אלא שאח"כ יתענה שוב על כך שהתענה בשבת).

תענית ציבור בבבל

רב ששת: יש.

שמואל: אין (חוץ מט' באב).

ולכן כמה מחכמי בבל, יצאו בסנדל בתענית ציבור, וכמה אחרים יצאו בסנדל בשינוי.

משנה

עברו התעניות (שבמשנה הקודמת) ולא ירדו גשמים:

בית-דין גוזרים 3 תעניות נוספות.

תעניות אלו חמורות מהקודמות בכך שאסורות גם
 א. בלילה.
 ב. במלאכה.
 ג. ברחיצה, סיכה, נעילת הסנדל ותשיש המטה.

עברו תעניות אלו ולא ירדו גשמים:

בית-דין גוזרים 7 תעניות נוספות.

תעניות אלו חמורות מהקודמות בכך ש:
 מתריעין ונועלין את החנויות.
 ביום שני מותר לפתוח קצת את החנות לפנות ערב,
 וביום חמישי מותר לפתוח לגמרי (מפני כבוד השבת).

עברו תעניות אלו ולא ירדו גשמים:

ממעטין ב: משא ומתן, בנין ונטיעה, אירוסין
 ונישואין, ובשאלת שלום בין אדם לחבירו.
היחידים: ממשיכין להתענות עד שיצא ניסן

ירדו גשמים לאחר ניסן - סימן קללה הוא.

סיבת האיסור ברחיצה, סיכה וכו':
 משום תענוג.

סיבת האיסור במלאכה:
 "קדש יעד קרא אצלה אסור לקו" - הצום אסור
 במלאכה כמו עצרת.
 ואסור במלאכה רק ביום, כי אז נאספים הזקנים.

סדר היום בצום:

מהבוקר עד חצות:
 מעיינים במעשי העיר.

ברבע השלישי של היום:
 קוראים בתורה ובהפטרה.

ברבע הרביעי של היום:
 מבקשים רחמים.